

Föstudaginn 12. september 1986.

Nr. 231/1986. **Interpool Ltd.**

gegn

Protabúi Hafskips h/f

Kærumál. Gjaldprotalög. Kröfulýsingarfrestur. Sératkvæði.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Magnús Thoroddsen, Bjarni K. Bjarnason og Þór Vilhjálmsson.

Sóknaraðili kærði hinn 31. júlí 1986 til Hæstaréttar úrskurð skiptaréttar Reykjavíkur 23. s.m., með heimild í 1. mgr. 2. tl. 21. gr. laga nr. 75/1973. Kæran barst Hæstarétti 22. ágúst sl.

Sóknaraðili gerir þá kröfu, að úrskurði skiptaréttar verði hrundið og viðurkennt, að krafa hans að fjárhæð 878.581,01 bandaríkjadalir á hendur varnaraðila fái komist að við búskiptin. Þá krefst sóknaraðili og kærumálskostnaðar.

Varnaraðili krefst staðfestingar hins kærða úrskurðar og kærumálskostnaðar.

Með skírskotun til forsendna hins kærða úrskurðar þykir rétt að staðfesta hann.

Rétt er að kærumálskostnaður falli niður.

D ó m s o r ð :

Hinn kærði úrskurður á að vera óraskaður.

Kærumálskostnaður fellur niður.

S é r a t k v æ ð i**Þórs Vilhjálmssonar hæstaréttardómara.**

Eftir 111. gr. gjaldprotalaga nr. 6/1978 getur krafa, sem lýst er eftir lok kröfulýsingarfrests, komið til greina við úthlutun úr protabúi, ef skiptaráðandi telur að „afsakanlegt sé vegna búsetu kröfuhafa í öðru landi eða af svipuðum ástæðum að kröfulýsing dróst.“ Segir í greinargerð, sem fylgdi frumvarpinu til gjaldprotalaga, þegar það var lagt fyrir Alþingi, að reglan eigi að koma í veg fyrir bersýnilega ósanngjörn málalok „og verður skiptaráðandi að hafa þann

tilgang í huga við skýringu á henni og einstakar ákvarðanir sínar.“ Sónkaraðili sendi kröfulýsingu sína frá New York með bréfi 13. maí sl. Hraðboðakerfi það, sem hann byggði á, dugði ekki til að bréfið kæmist til viðtakanda 15. maí. Sanngirnirök tel ég leiða til þeirrar niðurstöðu að krafan skuli koma til álita. Er þá m.a. á það að líta, hve stuttu eftir lok hins auglýsta frests bréfið barst. Þá er og á það að líta, að í öðrum ákvæðum íslenskra laga kemur fram, að mistök þeirra sem annast boðburð skuli ekki, þar sem þessi ákvæði eiga við, koma sendanda í koll, sbr. 39. gr. laga nr. 7/1936 og 61. gr. laga nr. 39/1922. Ég tel því að fella eigi hinn kærða úrskurð úr gildi og leggja fyrir skiptaráðanda að fara með kröfu sóknaraðila eins og hún hefði komið í hans hendur innan loka kröfulýsingarfrests.

Úrskurður skiptaréttar Reykjavíkur 23. júlí 1986.

I.

Mál þetta var tekið til úrskurðar að undangengnum munnlegum málflutningi þann 18. júlí 1986.

Sóknaraðili málsins, Sigurður Guðni Guðjónsson héraðsdómslögmaður, fyrir hönd Interpool Ltd., krefst þess að lýst krafa hans í þrotabú Hafskips hf. fái komist að við búskiptin, en því var lýst yfir við munnlegan flutning málsins að hún hefði tekið lækkun frá upphaflegri kröfulýsingu og næmi nú 878.581,01 bandaríkjadöllum. Krefst hann jafnframt málskostnaðar samkvæmt gjaldskrá LMFÍ úr hendi varnaraðila.

Varnaraðili, þrotabú Hafskips hf., krefst þess að kröfum sóknaraðila í máli þessu verði hrundið og honum gert að greiða sér málskostnað samkvæmt gjaldskrá LMFÍ.

II.

Málavextir eru þeir að bú Hafskips hf., Reykjavík, var tekið til gjaldþrotaskipta með úrskurði skiptaréttar Reykjavíkur uppkveðnum 6. desember 1985. Sama dag skipaði skiptaráðandi þrjá bústjóra til bráðabirgða í búinu, lögmennina Gest Jónsson, Jóhann H. Nielsson og Viðar Má. Matthíasson. Innköllun til skuldheimtumanna búins var gefin út 27. desember 1985, og birtist hún fyrri sinni í Lögbirtingablaði, sem út kom þann 15. janúar 1986. Samkvæmt heimild í 3. mgr. 19. gr. laga nr. 6/1978, sbr. 1. gr. laga nr. 98/1985, var kröfulýsingarfrestur í búinu ákveðinn fjórir mánuðir, og lauk honum því þann 15. maí 1986.

Áðurnefndum bústjórum til bráðabirgða var falið að tilkynna þeim, sem

vitað var að kynnu að telja til krafna gegn þrotabúinu, um gjaldþrotaskiptin og hvenær kröfulýsingarfresti í búinu lyki, sbr. 2. mgr. 87. gr. áður-nefndra laga. Af hálfu sóknaraðila hefur því verið lýst yfir að erlendum lögmanni hans hafi borist dreifibréf bústjóra með fyrrgreindum upplýsingum, dagsett 10. janúar 1986, um miðjan aprilmánuð 1986.

Þann 16. maí 1986, eða einum degi eftir lok kröfulýsingarfrests í þrotabúið, barst skiptaráðandanum í Reykjavík kröfulýsing sóknaraðila, að fjárhæð 1.109.081,01 bandaríkjadalir, en krafa þessi mun eiga rætur að rekja til skuldbindinga hins gjaldþrota félags samkvæmt leigusamningum við sóknaraðila um vörugáma. Með bréfi dagsettu 9. júní 1986 tilkynntu bústjórar í þrotabúinu sóknaraðila að krafa hans hafi ekki borist í tæka tíð og hún yrði því ekki tekin inn á skrá um lýstar kröfur í búið. Í bréfi þessu er vakin athygli sóknaraðila á þeim möguleika samkvæmt 111. gr. laga nr. 6/1978 að hann geti komið kröfu sinni að við búskiptin með því að fá fyrir því samþykki 75 hundraðshluta atkvæðisbærra kröfuhafa á skiptafundi.

Fyrsti skiptafundur eftir lok kröfulýsingarfrests var haldinn í þrotabúinu þann 20. júní 1986. Á honum kom til umfjöllunar skrá bústjóra um lýstar kröfur í búið, en samkvæmt henni var heildarfjárhæð þeirra jafngildi kr. 2.386.299.352. Af þeirri fjárhæð lýstu bústjórar sig samþykka að viðurkenna kröfur að fjárhæð samtals kr. 1.009.402.958. Þar sem sýnt þótti að eignir búsins hrökkvi til úthlutunar upp í almennar kröfur og með því að fjöldi krafna var umdeildur, var atkvæðisréttur á fundi þessum ákveðinn að hætti 98. og 100. gr. laga nr. 6/1978. Var fundur þessi sóttur af yfir 80 hundraðshluta atkvæðisbærra kröfuhafa samkvæmt nefndri ákvörðun. Fyrir skiptafundinn fór umboðsmaður sóknaraðila þess bréflega á leit við Útvegsbanka Íslands, sem fór með liðlega 75 hundraðshluta atkvæða á fundinum samkvæmt fyrrnefndri ákvörðun, að hann veitti atbeina sinn til að krafa sóknaraðila fengi komist að við skiptin. Varð umræddur kröfuhafi ekki við þeirri ósk. Á skiptafundinum fóru fram atkvæðagreiðslur um mál-efni annarra kröfuhafa en sóknaraðila, sem kröfur bárust frá eftir lok kröfulýsingarfrests, og fóru þær á þann veg að enginn atkvæðismanna greiddi því atkvæði að kröfur þeirra fengju komist að. Lýsti umboðsmaður sóknaraðila því yfir á fundi þessum að hann óskaði ekki eftir að atkvæði yrðu greidd um sína kröfu, en áskildi sér rétt til að leitast við að koma kröfunni að eftir öðrum leiðum, sem 111. gr. laga nr. 6/1978 heimili. Samkvæmt 2. mgr. 110. gr. nefndra laga var fjallað á ný um kröfu sóknaraðila á skiptafundi, sem haldinn var þann 4. júlí 1986. Kom þar fram sú afstaða skiptastjóra í þrotabúinu, sem kjörnir höfðu verið hinir sömu og áður gegndu hlutverki bústjóra til bráðabirgða, að þeir héldu fast við mótmæli sín gegn því að krafa sóknaraðila fengi komist að við skiptin. Var

vegna þess ágreinings ákveðinn rekstur þessa máls og var það þingfest sama dag og nefndur skiptafundur var haldinn.

III.

Í greinargerð og við munnlegan málflutning hefur sóknaraðili byggt kröfur sínar í máli þessu á þeirri heimild 111. gr. laga nr. 6/1978 að taka megi til greina við úthlutun úr búi kröfu, sem berst eftir lok kröfulýsingarfrests, ef skiptaráðandi telur afsakanlegt vegna búsetu kröfuhafans í öðru landi eða af svipuðum ástæðum að kröfulýsing dróst.

Sóknaraðili telur heimildarákvæði þetta eiga við um kröfu hans í ljósi eftirfarandi atriða:

1. Sóknaraðili, Interpool Ltd., er erlent fyrirtæki.
2. Forsvarsmenn sóknaraðila hafi ekki fengið vitneskju um lok kröfulýsingarfrests um leið og innköllun birtist opinberlega hér á landi. Erlendum lögmanni sóknaraðila hafi fyrst borist tilkynning bústjóra um þetta atriði um miðjan aprílmánuð 1986 og hafi án ástæðulauss dráttar hafist handa um gagnaöflun. Sóknaraðili mótmælir sérstaklega í þessu sambandi sem ósönnuðum staðhæfingum varnaraðila um að honum hafi verið kunngert um kröfulýsingarfrestinn fyrir.
3. Krafa sóknaraðila eigi rætur að rekja til leigusamninga við hið gjaldþrota félag um vörugáma, sem leigðir hafi verið gegn ákveðinni dagleigu. Við upphaf gjaldþrotaskipta á búi Hafskips hf. hafi félagið haft í vörslum sínum mikinn fjölda leigðra gáma frá sóknaraðila og að auki staðið í vanefndum á leigugreiðslum. Krafa sóknaraðila sé í meginatriðum tvíþætt, annars vegar krafa um vangoldna gámaleigu og hins vegar bótakrafa vegna gáma, sem ekki hafi komið í leitirnar og ekki sé vitað hvort finnist síðar. Vegna eðlis kröfunnar hafi hún tekið sifelldum breytingum eftir því sem tekist hafi að finna einstaka hinna leigðu gáma. Af þessum sökum telur sóknaraðili að ekki hafi verið unnt að gera raunhæfa kröfulýsingu fyrir en undir lok kröfulýsingarfrests, til þess að bústjórum gæfist ráðrúm til að leitast við að skila sem flestum hinna leigðu gáma til að komast undan bótaskyldu vegna vanefnda á afhendingu þeirra. Því hafi sóknaraðili gert kröfur sínar endanlegar úr garði þann 13. maí 1986, og hafi þær miðast við stöðu fyrrgreindra atriða þann 7. sama mánaðar.
4. Sóknaraðili vísar einnig til þeirrar skoðunar sinnar að krafa hans sé að hluta til hlutaréttarlegs eðlis, sem hann telur leiða af því að hún sé öðrum þræði byggð á því að hið gjaldþrota félag hafi enn í vörslum sínum vörugáma samkvæmt leigusamningum við hann. Telur sóknaraðili kröfu sem þessa ekki glatast vegna vanlýsingar.
5. Erlendur lögmaður sóknaraðila hafi þegar er kröfulýsing hans lá

tilbúin fyrir þann 13. maí 1986 falið bandaríska hraðboðafyrirtækinu DHL að annast um að koma henni til skiptaráðandans í Reykjavík, og hafi umrætt fyrirtæki fullvissað lögmanninn um að það tækist eigi síðar en þann 15. maí. Krafan hafi hins vegar ekki skilað sér fyrr en kl. 13:00 þann 16. þess mánaðar. Við munnlegan flutning málsins kom fram af hálfu sóknaraðila að meginástæða þess að umrædd sending hafi ekki borist í tæka tíð hafi verið sú, að Flugleiðir hf. hafi fellt niður áætlað flug frá Bandaríkjunum þann 15. maí, og hafi hún því ekki komið til landsins fyrr en degi síðar. Telur sóknaraðili hér vera um atvik að ræða, sem hann hafi ekki haft á sínu valdi, og hljóti að teljast afsakanlegt að krafan hafi vegna þessa ómöguleika ekki borist í tæka tíð.

Af hálfu varnaraðila er því haldið fram að þau fyrirmæli 111. gr. laga nr. 6/1978, sem varða ágreiningsefni þessa máls, verði ekki skýrð á annan veg en þann, að þeim sé ætlað að tryggja hagsmuni erlendra kröfuhafa sem ekki fá vitneskju um gjaldþrotaskipti hér á landi í tæka tíð til þess að koma kröfum sínum að innan kröfulýsingarfrests. Kröfulýsingarfrestur í þrotabúi þessu hafi verið ákvarðaður lengri en almennt tíðkast, einmitt af tilliti til hagsmuna erlendra viðsemjenda hins gjaldþrota félags. Er því haldið fram af hálfu varnaraðila að sóknaraðila hafi verið kunnugt um gjaldþrotaskipti á búi Hafskips hf. og um kröfulýsingarfrest þegar í janúar 1986, þótt erlendum lögmanni hans hafi ekki borist samrit tilkynningar um það efni fyrr en síðar. Jafnvel þótt vitneskja um þetta hefði ekki borist sóknaraðila fyrr en um miðjan aprílmánuð 1986, sem hann viðurkenni, hafi allt að einu staðið eftir meira en nægur tími til að koma kröfulýsingu fram í tæka tíð og hafi erlend búseta sóknaraðila enga afgerandi þýðingu haft í þeim efnum. Að auki hafi sóknaraðili átt þess kost að lýsa kröfu sinni til bráðabirgða með símskeyti eða öðrum ámóta hætti, jafnvel sama dag og hann fól hraðboða að koma kröfulýsingu sinni til skila.

Þá telur varnaraðili þau sjónarmið sóknaraðila engu breyta, að þörf hafi verið á að draga í lengstu lög gerð kröfulýsingar vegna óvissu um umfang kröfunnar. Þetta atriði hafi átt við um fjölda annarra kröfuhafa í búinu, sem komist hafi hjá vandkvæðum með því að lýsa kröfum sínum með fyrirvara um að þær sæti síðar lækkun eftir því sem tilefni gefist. Bendir varnaraðili á í þessu sambandi að kröfulýsing sóknaraðila sé einmitt þessu sama marki brennd, enda hafi því þegar verið lýst yfir að hún lækki um verulegar fjárhæðir, og hefði honum því verið í lófa lagið að lýsa kröfu sinni miklu fyrr en reynd varð á af þessum sökum.

Varnaraðili telur vísan sóknaraðila til hlutaréttarlegs eðlis kröfu sinnar ekki eiga við í máli þessu. Sóknaraðili hafi sjálfur í greinargerð sinni sagt að krafa sín væri leigu- og skaðabótakrafa, en slíkar kröfur eigi ekkert skylt við hlutaréttindi. Enginn ágreiningur standi um að sóknaraðili eigi

réttmætt tilkall til að fá afhenta alla þá vörugáma, sem hann hafi leigt hinu gjaldþrota félagi og ekki hafi enn tekist að veita honum umráð yfir.

Því hefur verið mótmælt af varnaraðila að það hafi nokkra þýðingu í máli þessu að sóknaraðili hafi fengið fyrirheit hraðboðafyrirtækis um að kröfulýsing hans yrði komin á áfangastað í tæka tíð. Telur hann heldur engu skipta þótt ástæður vanefnda hraðboðans hafi verið þær, að áætluð flugferð hafi fallið niður. Hjá þessu hefði sóknaraðili komist með því að lýsa kröfu sinni til bráðabirgða með símskeyti, úr því kröfulýsing hans lá ekki fyrir fullbúin fyrr en reynd varð á.

IV.

Eins og kröfugerð og málatilbúnaði aðila þessa máls er háttað, er úrlausnarefni þess eingöngu það, hvort áður reifað heimildarákvæði 111. gr. laga nr. 6/1978 eigi við um kröfulýsingu sóknaraðila, þannig að hún komi til frekari álita við gjaldþrotaskipti á búi Hafskips hf. Hvorugur aðilanna hefur rekið málið með hliðsjón af því, hvort krafa sóknaraðila yrði viðurkennd með þeim hætti, sem henni er lýst, ef komist yrði í máli þessu að þeirri niðurstöðu að farið skuli með kröfulýsingu sóknaraðila eins og hún hefði borist innan kröfulýsinnarfrests. Ekki verður séð að réttarfarsreglur standi því í vegi að leyst verði úr ágreiningsefni þessa máls einu sér með þessum hætti.

Skýra verður þau fyrirmæli 111. gr. laga nr. 6/1978, sem ágreiningsefni þessa máls varða, á þann veg að þeim sé ætlað að verja hagsmuni erlendra kröfuhafa, sem hafa ekki til jafns við innlenda kröfuhafa átt þess kost að öðlast vitneskju um gjaldþrotaskipti og kröfulýsingarfrest vegna opinberrar birtingar innköllunar eða annarra atvika. Fyrirmæli 2. mgr. 87. gr. nefndra laga, sem kveða svo á að senda beri þekktum kröfuhöfum tilkynningu um umrædd efni, eiga sýnilega þann tilgang öðrum þræði að fyrirbyggja að erlendir kröfuhafar verði fyrir réttindamissi vegna vanlýsingar. Ætla verður að heimildarákvæði 111. gr. nefndra laga geti einkum komið til álita, ef misbrestur verður á að erlendum kröfuhafa berist slík tilkynning með nægilegum fyrirvara, þótt beiting þess verði ekki einskorðuð við þær aðstæður. Ekki verður ákvæði þetta heldur skýrt á þann veg að erlend búseta kröfuhafa ein sér veiti honum ríkari rétt en innlendum kröfuhafa, ef sýnt er að honum hafi borist vitneskja um gjaldþrot með þeim fyrirvara, að hann hafi átt þess sanngjarnan kost að koma kröfum sínum á framfæri.

Fram kemur í gögnum, sem sóknaraðili hefur lagt fram, að hann hafi í nóvembermánuði 1985 sagt upp leigusamningum sínum við Hafskip hf. og krafist uppgjors leiguskulda og afhendingar hins leigða. Kemur einnig fram að um líkt leyti hefur sóknaraðili falið erlendum lögmanni sínum að annast um frekari innheimtuaðgerðir. Liggur fyrir að lögmaðurinn hafi

skömmu síðar hafið tilraunir til að fá tryggingar fyrir greiðslu kröfu sóknaraðila erlendis. Það hefur ekki verið staðhæft af hálfu sóknaraðila að honum hafi ekki verið kunnugt um töku bús áðurnefnds félags til gjaldþrotaskipta, enda virðist slíkt vart hafa getað farið framhjá honum vegna áframhaldandi samskipta varðandi skil á hinum leigðu munum. Eðli krafna sóknaraðila á hendur varnaraðila er slíkt, eins og sóknaraðili bendir sjálfur á, að örðugt er að ákvarða endanlega kröfufjárhæð fyrr en sýnt verður að hverju marki misbrestur verður á endurheimtu hans á hinu leigða. Kemur fram í kröfulýsingu hans áskilnaður um að kröfufjárhæð, sem þar greinir, kunni að taka breytingum síðar, og hefur sem fyrr segir sú raunin þegar orðið á. Viðurkennt er af hálfu sóknaraðila að lögmanni hans hafi um miðjan aprílmánuð 1986 borist dreifibréf bústjóra, þar sem fram kom hvenær kröfulýsingarfrestur í þrotabúið rennur út. Í ljósi þess verður hvorki séð að of naumur tími hafi þá staðið eftir til gerðar kröfulýsingar í tæka tíð né að sóknaraðili hafi haft tilefni til að tefla hagsmunum sínum í tvísýnu með drætti á kröfulýsingu í því skyni að afla sérstaks útreiknings á stöðu kröfunnar skömmu fyrir lok kröfulýsingarfrests, þegar fyrir hefur legið að þar væri ekki um endanlega kröfufjárhæð að ræða. Þykja þessi atvik því ekki þess eðlis að afsakanlegt geti talist í skilningi 111. gr. laga nr. 6/1978 að kröfulýsing sóknaraðila hafi ekki borist í tæka tíð.

Af hálfu varnaraðila hefur því verið lýst yfir í máli þessu að enginn ágreiningur sé af hans hálfu um tilkall sóknaraðila til umráða hinna leigðu muna. Verður því ekki séð á hvern hátt krafa sóknaraðila, sem hann sjálfur kveður vera leigugjalds- og skaðabótakröfu, geti talist hlutaréttarleg og þannig hugsanlega lúta öðrum reglum um frest til kröfulýsingar en fjárkröfur. Eru því ekki efni til að fallast á kröfur sóknaraðila á þeim grundvelli.

Sóknaraðili hefur vísað til þess að dráttur hafi orðið á afhendingu kröfulýsingar hans í meðförum boðsendingarþjónustu vegna atvika, sem hann hafði ekki sjálfur á sínu valdi. Telur hann að sanngirnisþjónarmið þau, er búi að baki 111. gr. laga nr. 6/1978, eigi af þeim sökum að leiða til þess að kröfur hans í máli þessu verði teknar til greina. Með vísan til þess, sem hér á undan greinir um aðdraganda að kröfulýsingu sóknaraðila, verður óhjákvæmilega að telja að hann hafi á eigin áhættu rétt fyrir lok kröfulýsingarfrests tekið ákvörðun um með hverjum hætti kröfulýsingin yrði send á áfangastað og verði sjálfur að bera af því halla að fyrirheit viðsemjanda hans í þeim efnum hafi brugðist.

Samkvæmt því, sem nú hefur verið greint, þykja ekki vera forsendur til að fallast á þá kröfu sóknaraðila að kröfulýsing hans í þrotabú Hafskips hf. komi til álita við búskiptin samkvæmt heimild í 111. gr. laga nr. 6/1978. Rétt þykir þó að hvor aðili beri sinn kostnað af máli þessu.

Það athugast að í máli þessu hafa verið lögð fram allmörg skjöl á erlendu tungumáli án þess að þeim hafi fylgt þýðing á hið lögboðna þingmál, sbr. 40. gr. laga nr. 85/1936.

Markús Sigurbjörnsson borgarfégeti kvað uppúrskurð þennan.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Hafnað er kröfu sóknaraðila, Interpool Ltd., um að kröfulýsing hans í þrotabú Hafskips hf. fái komist að við búskiptin.

Málskostnaður fellur niður.

Föstudaginn 12. september 1986.

Nr. 232/1986. **Trans Container Leasing (U.K.) Ltd.**
vegna **Trans Container Technical AG**
gegn
Þrotabúi Hafskips hf

Kærumál. Gjaldprotalög. Kröfulýsingarfrestur. Sératkvæði.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Magnús Thoroddsen, Bjarni K. Bjarnason og Þór Vilhjálmsson.

Með kæru 31. júlí 1986, er barst Hæstarétti 22. ágúst sl., hefur sóknaraðili, samkvæmt heimild í 1. mgr. 2. tl. 21. gr. laga nr. 75/1973, kært til Hæstaréttar úrskurð skiptaréttar Reykjavíkur 23. júlí s.á.

Sóknaraðili gerir þá kröfu, að úrskurði skiptaréttar „verði breytt á þann veg, að krafa hans verði tekin til greina við úthlutun úr búinu.“ Þá krefst hann kærumálskostnaðar úr hendi varnaraðila. Skilja ber kröfugerð sóknaraðila svo, að hinn kærði úrskurður verði felldur úr gildi og krafa hans að fjárhæð 17.219,45 bandaríkjadalir á hendur varnaraðila fái komist að við búskiptin.

Varnaraðili krefst staðfestingar hins kærða úrskurðar og kærumálskostnaðar.